

Dosya taybetî -4-

Sunetkirina keçan li Herêma Kurdistanê

Gabar Çiyan / Zarathustra News

Sunetkirina keçan, girêdan û kontrolkirina hîsên jinantiyê ye. Ji baweriya dîtina jinê, weke mal û navgînek kêfxweşiyê, tê. Encamên pêşerojê nayê hizirkirin. Nexweşiyên bedenî û rûhî nayên hesab kirin. Xeyal û evîndariya jinan nabe cihê lêpîrsînê...

Em ê bi vê dosya taybetî rastiya sunetkirina keçan li Herêma Kurdistanê bînine holê. Istatîstîkên li ser herêmê, dîtina kesên bûne qûrban û pisporên pîrsê bikin mijara xwe. Armanca ew e ku, rastiya li Kurdistanê bê dîtin. Rê li ber girtin ku, ev nexweşî û hovîtî derbasî perçeyên din nebe. Ji Hikumeta Herêma Kurdistanê bixwazin ku, rê li ber sunetkirina keçan bigire. Komîsyonek çavdêr ava bike. Birîna jinên birîndar derman bibe. Qesabên keçên biçûk bi hişkî ceze bike.

Di vê dosyayê de em ê dîtina oldar û nivîskarê nasdar Zeynelabidîn Zinar li ser sunetkirina keçan pêşkêşî we bikin. Hêja Zinar pîrsê ji awira Qurana Pîroz, hedîsên Cenabê Pêxember Muhamed û kirinên wî dinirxîne.

Zeynelabidin ZINAR ji Bakûrê **Kurdistanê** ye, di **1953**-an dehatiye dinyayê. Ji malbateke xwendewar û bawermend e. Yazdeh sal medreseya kurdî, sê sal meketeba "**Imam-Xetîb**" û sê sal jî lîse xwendiyê. Li dor sê salan meletî kiriye, li hin mizgeftan waz dane û xutbe xwendiyê. Du pirtûkên wê bi navê **BAWERMENDÎ-I** û **BAWERMENDÎ-II** ku li ser Eqîdeya Îmanê hatine nivîsandin gelekê balkêş in. Ev e 25 sal in ku li Swêdê dijî. Zinar endamê van saziyan e:

- Sendika Nivîskarên Swêdî, Sedîka Rojnamevanên Sînornenas, PENa Swêdî, Komela Nivîskarên Kurd a Swêdê.

Zeynelabidin Zinar wek nivîskar û lêkolîner kar dike, heta niha 82 pirtûkên wî hatine weşandin.

Oldar û nivîskarê nasdar Zeynelabidîn Zinar:

Sunetkirina keçan gunehk mezine

- Bingehê dîne îslamê Qurana Pîroz û Hedîsên Cenabê Pêxember Muhamed e. Dema mirov herduwan bingeh bigire, dikare çawa sunetkirina keçikan binirxîne? Sunetkirina keçikên biçûk guneh e an xêr e?

Berî her tiştî divê bê zanîn, ka wateya peyvika "sunet" çibe!

Sûnet, di zimanê erebî de bi wateya "mîna" û "weke" ye. Lê ev peyv bi taybetî ji vê yekê re hatiye gotin ku mirov weke ku Mihemed Pêxember kiriye bike.

Ji aliyê olî ve "sunet" ew kiriyar e, eger tu bikî tu dibî xwediyê xêrê. Eger tu nekî, ne guneh û ne jî bêxêrî ji te re çêdibe.

Erê rast e ku Ola Îslamê li ser Qurana pîroz û hedîsên cenabê Pêxember hatiye avakirin. Sunetkirina keçan, ne di Quranê de heye û ne jî di Hedîsên Pêxember de hatiye dîtin. Lewra kesî nebihîztiye ku Mihemed Pêxember keçên xwe sunet kirine yan, ji 13 jinên xwe yekê sunet kiribe.

Sunet, ne ferman e, lê "mutabe' e" ye, yanî kirina mina ya Mihemed Pêxember e. Lewra Pêxember dema ku ji diya xwe re çêbûye, ji zikmakî ve sere cûcîkî wî jêkirî bûye. Îcar ev hawe ji misilmanan re bûye mînak û ew jî cûcîkê zarûkên xwe yê kurik, mina yê Pêxember dikan. Ji xwe ne Quran û ne jî Hedîs, behsa jêkirina serê cûcîk û zîlika zarûkan nekirine.

Jêkirina çermilaqê di sere cûcîkê zarûkan de ji ber vê sedemê ye: Pîstâyî ku di binê wî çermilaqî de kom dibe, nexweşiyê çêdibe. Eger mirov zarûkên lawîn sunet neke jî, guneh jê çênabe.

Îcar madem sunetkirina zarûkan di Quran û Hedîsan de tune, herweha Mihemed Pêxember jî tişteki wisa nekiriye û ne jî gotiye, nexwe kesê ku keçan sunet bike, gunehkar dike.

Jêkirina perçeyek ji laşê mirovan, di ola Îslamê de gunehkariyeke mezine û sezayê wê kiryarê jî, bi Ayeta Qurana pîroz, hatiye diyarkirin ku eynî seza wê bête bikaranîn:

Yanî dema tu tiliya kesekî jê bikî, dive tiliya te jî bête jêkirin. Dema tu bêvila kesekî jê bikî, dive bêvila te jî bête jêkirin. Dema tu navgavê keçekê jê bikî, dive sezayê te jî eynî wisa bête dayîn.

Îcar madem tiştê ku di Quran û Hedîsan de nebe, ew ne karê bisilmantiyê ye, hem jî ew kiryar gunehkariyeke mezin e. Lê belê mesela sunetkirina keçan hêjî li cîhada Îslamî di nava misilmanan de nehatiye fêmkirin ku çi ye, tenê ew amac ji aliyê grûbek kes vet ê zanîn.

Rastiya meselê çawa ye?

- Heskirina mêrê misilman, pir ji kêmuşê (seks/cinsî) re heye. Ji xwe diyar e ku mafê merê misilman heye ku çar jinan ji xwe re bîne, yanî çar jin di eynî demê de mehr bike. Lê dema ku merê çar jinan, nikaribe bayê kêmuşa her çar jinên xwe daxîne, wê çavên wan jinan li derve bigere. Îcar mêrên misilman çare ji vê yekê re "sunet" kirin dîtin.

Min bi xwe çend sal berê lêkolîn li ser sunetkirina keçan kiriye. Min bi hin riyên badayî, pirs ji hin jinên ku di dema zarûktiya xwe de sunet bûne, daye kirin. Hin ji wan jinan niha li Swêdê dijîn. Jineke ji Efrîqayê weha bersiv daye:

Dema ez zarûk bûme, ez jî hatime sunetkirin. Suneta keçan li welatê me edet e û pir jî normal e. Şhweta min ya cinsî ji ber sunetkirinê bi temamî miriye. Dema merê min tê livîna min, ez tu xweşî his nakim, lê nexweşiyê his dikim. Dema hin jin dibêjin ku ew ji têtîliya cinsî zewq digirin, ez şaş dibim...

Îcar ji aliyê bizişkî ve jî eger ev gotinên jinika sunetkirî bêtin pesendkirin, nexwe mêrê misilman ji bo her yekê bibe mêrê çar jinan û da şhweta jinên wan tune be, jêkirina zîlika keçak bi nave "Suneta Pêxember" di nava misilmanan de kirine edet. Lê kes napirse, ka Mihemed Pêxember kîjan keça xwe sunet kiriye?

Gelek tişt hene ku niha di nava misilmanan de bi nave "sunet" yan navekî din tên kirin, lê ew kiryar bi rastî di ola Îslamê de nînin.

- Wezîfeya dê û bavan li hemberî sunetkirina keçan çi ye?

Wezîfeya dê û bavan li hemberî sunetkirina keçan, girêdayê bi zanîn û têgihandina dê û bavan a olî ve ye. Eger dê û bav oldarên nezan û xişîm bin,

çî ji sofî û "zana"yên nezan bihîztibin, dê meseleyên xwe yê n olî wisa binirxînin. Wek mînak, Xwedê gotiye:

Eger tu karibî rojî bigirî, bigre. Yanena, rojî li ser te ne wacib e.

Lê ez bûme dîdevan ku kesekî nexweş di rojîya Remezanê de, ji birçîyan miriye û tişteki nexwariye.

Gotineke **H.z. Elî** heye:

El cahîlûne hemîrun, we lew kane emîrun. Ango nezan eger mîr bin jî, ker in.

Heçika oldarê zana û bawermend, hertim li rastî û leşsaxiyê disêwirin. Ew kesên ku keçên xwe "sunset" dîkin, pir nezan in û pir jî olperest in.

Ez dikarim gotina xwe ya dawîn weha bêjim: Çewa nezanîn mirov dibe hîlakê, olperestî jî mirov dibe olbetaliyê.

EuroKurd Human Rights – www.eurokurd.net